

ZAKON

O IZVRŠENJU VANZAVODSKIH SANKCIJA I MERA

Glava prva

OSNOVNE ODREDBE

Sadržina zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se postupak izvršenja vanzavodskih sankcija i mera izrečenih u krivičnom, prekršajnom ili drugom sudskom postupku, koje se izvršavaju u zajednici (u daljem tekstu: izvršenje), propisuje se svrha, sadržaj, način izvršenja, položaj lica u postupku, kao i nadzor nad izvršenjem.

Na izvršenje iz stava 1. ovog člana shodno se primenjuju odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Svrha i sadržaj izvršenja

Član 2.

Izvršenja vanzavodskih sankcija i mera sprovode se radi zaštite društva od kriminaliteta izvršenjem vanzavodskih sankcija i mera u zajednici sa ciljem resocijalizacije i reintegracije osuđenih lica.

Poslovi izvršenja sprovode se prilikom odlučivanja o krivičnom gonjenju, određivanju i izvršenju mera obezbeđenja prisustva okrivljenog, izvršenju sankcije izrečene učiniocu kažnjivog dela, izvršenju uslovnog otpusta i pružanju podrške i pomoći posle izvršene kazne zatvora.

Poslovi izvršenja obavljaju se na osnovu odluke javnog tužioca, suda ili na zahtev zavoda za izvršenje krivičnih sankcija.

Poverenička služba

Član 3.

Poslove izvršenja sprovodi organizaciona jedinica nadležna za alternativne sankcije (u daljem tekstu: Poverenička služba), u okviru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (u daljem tekstu: Uprava).

U okviru Povereničke službe obrazuju se povereničke kancelarije za područje teritorijalne nadležnosti jednog ili više viših sudova.

Mesna nadležnost povereničke kancelarije iz stava 2. ovog člana određuje se prema mestu prebivališta, odnosno boravišta lica uključenog u izvršenje.

U vršenju poslova iz svoje nadležnosti poverenička kancelarija saraduje i razmenjuje podatke sa državnim organima, naučnim ustanovama, organima lokalne zajednice, udruženjima i drugim institucijama koje su od značaja za obavljanje njihovih poslova.

Poverenička kancelarija može radi obavljanja poslova iz svoje nadležnosti angažovati stručnjake, kao i druga lica, u skladu sa zakonom.

Glava druga

POLOŽAJ LICA UKLJUČENOG U IZVRŠENJE I OVLAŠĆENJA POVERENIKA

Položaj lica uključenog u izvršenje

Član 4.

U postupku izvršenja jemči se poštovanje dostojanstva lica prema kojem se sprovode sankcije i mere.

Lice prema kojem se sprovodi izvršenje ne sme biti stavljeno u neravnopravan položaj zbog rase, boje kože, pola, jezika, vere, političkih i drugih uverenja, nacionalnog ili socijalnog porekla, imovnog stanja, obrazovanja, društvenog položaja, seksualne orijentacije ili drugog ličnog svojstva.

Poslovi izvršenja

Član 5.

Poslovi izvršenja su:

- 1) praćenje izvršenja obaveza prema odluci javnog tužioca, kada se u odnosu na osumnjičenog odlaže krivično gonjenje, kao i sprovođenje obaveza po presudi donetoj na osnovu zaključenog sporazuma o priznanju krivičnog dela;
- 2) praćenje izvršenja mere zabrane napuštanja stana (u daljem tekstu: kućni pritvor) i mere zabrane prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem;
- 3) organizacija, sprovođenje i praćenje izvršenja kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje (u daljem tekstu: kućni zatvor);
- 4) organizacija, sprovođenje i praćenje izvršenja kazne rada u javnom interesu i zaštitnog nadzora kod uslovne osude;
- 5) nadzor nad uslovno otpuštenim licem i podrška da lice poštuje ograničenja koja je izrekao sud;
- 6) savetovanje i pružanje podrške i pomoći licu posle izvršene kazne zatvora da izbegnu ponovno činjenje krivičnih dela;
- 7) drugi poslovi koji su od značaja za obavljanje poslova izvršenja.

Ovlašćenja Poverenika

Član 6.

Poslove izvršenja obavlja državni službenik iz povereničke kancelarije (u daljem tekstu: Poverenik).

Poverenik je ovlašćen da prikuplja podatke o licima prema kojima se sprovodi izvršenje, da uspostavi kontakt sa porodicom, da izvrši uvid u službenu dokumentaciju nadležnih organa i pravnih lica i da od njih zatraži da mu se dostave potrebni podaci.

Poverenik ima svojstvo službenog lica i sva prava i dužnosti koja proizilaze iz tog svojstva.

Poverenik ima službenu legitimaciju čiju sadržinu i izgled propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Prava, obaveze i zaštita lica prema kojem se sprovodi izvršenje

Član 7.

Lice prema kojem se sprovodi izvršenje ostvarivaće svoju zdravstvenu zaštitu prema opštim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Lice prema kojem se sprovodi izvršenje može promeniti mesto prebivališta ili boravišta samo uz saglasnost organa čijom je odlukom određeno sprovođenje izvršenja. Molba za saglasnost za promenu prebivališta ili boravišta podnosi se preko povereničke kancelarije.

Lice prema kojem se sprovodi izvršenje ima pravo prigovora direktoru Uprave na rad Poverenika, ako smatra da su postupanjem Poverenika povređena njegova prava.

Poverenik je dužan da pismeno odgovori na navode iz prigovora u roku od tri dana od dana prijema prigovora.

Direktor Uprave odluku o prigovoru doneće u roku od osam dana od dana prijema prigovora.

Protiv pojedinačnih akata direktora Uprave kojima se rešava o pravima i obavezama lica prema kojem se sprovodi izvršenje dozvoljena je sudska zaštita, koju u skladu sa ovim zakonom obezbeđuje sudija za izvršenje krivičnih sankcija (u skladu sa tekstu: sudija za izvršenje).

Zaštita podataka o ličnosti lica prema kojem se sprovodi izvršenje

Član 8.

Podaci o licu prema kojem se sprovodi izvršenje predstavljaju naročito osetljive podatke o ličnosti i njihova zaštita se vrši u skladu sa zakonom koji uređuje zaštitu podataka o ličnosti.

Svi podaci o licu uključenom u izvršenje evidentiraju se i čuvaju u dosijeu postupanja.

Lice uključeno u izvršenje ima pravo uvida u svoj dosije postupanja, osim u zapažanja i stručna mišljenja Poverenika i drugih stručnih lica, kao i podataka koji se odnose na treća lica.

Evidencije

Član 9.

Evidencije poslova izvršenja vodi Poverenička služba.

Evidencije se mogu voditi ručno i elektronski.

U okviru evidencija vode se matične knjige i dosijei postupanja za lica prema kojima se sprovodi izvršenje.

Evidencije iz stava 1. ovog člana sadrže podatke o ličnosti i izrečenoj sankciji, meri ili obavezi, kao i podatke od značaja za njihovo izvršenje.

U matične knjige upisuju se sledeći podaci o ličnosti: ime i prezime, ime jednog roditelja, jedinstveni matični broj građana i adresa prebivališta, odnosno boravišta.

U dosije postupanja upisuju se sledeći podaci o ličnosti: školska sprema, zanimanje, posebne potrebe, bračno stanje i podaci o ličnosti članova porodice lica prema kome se sprovodi izvršenje (ime i prezime članova porodice, srodstvo, adresa prebivališta, odnosno boravišta i broj telefona).

Uputstvo o načinu vođenja evidencija iz stava 1. ovog člana donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Pojedinačni program postupanja

Član 10.

Poverenik za poslove izvršenja izrađuje pojedinačni program postupanja za svako lice prema kojem se sprovodi izvršenje.

Pojedinačni program postupanja izrađuje se na osnovu procene ličnosti, ličnih prilika, zdravstvenog stanja, stručnih kvalifikacija, procene rizika i potreba lica prema kojem se sprovodi izvršenje. Program se izrađuje u saradnji sa osuđenim licem.

Pojedinačni program postupanja sadrži metode, postupke i rokove za njegovo sprovođenje, nosioce pojedinih aktivnosti i ostale podatke od značaja za ispunjavanje svrhe izvršenja.

Pojedinačni program postupanja obavezno sadrži preuzete obaveze ili mere koje je odredio nadležni organ.

Lice prema kojem se sprovodi izvršenje upoznaće se sa sadržinom pojedinačnog programa postupanja, kao i sa posledicama neizvršenja obaveza, prihvatiti ga svojim potpisom, posle čega je obavezno izvršavati utvrđene postupke i mere.

Glava treća

NADZOR NAD IZVRŠENJEM OBAVEZA PREMA ODLUCI JAVNOG TUŽIOCA

Nadzor nad izvršenjem obaveza prema odluci javnog tužioca o odlaganju krivičnog gonjenja

Član 11.

Kada javni tužilac donese odluku o odlaganju krivičnog gonjenja, nadzor nad izvršenjem obaveza koje su određene osumnjičenom obavlja Poverenik.

Dostavljanje odluke javnog tužilaštva

Član 12.

Javni tužilac dostavlja odluku o odlaganju krivičnog gonjenja sa podacima o ličnosti osumnjičenog nadležnoj povereničkoj kancelariji u roku od tri dana od dana donošenja odluke.

Postupanje Poverenika

Član 13.

Poverenik je dužan da odmah po prijemu odluke preduzme potrebne radnje za njeno izvršenje.

Kada je to potrebno, i prema vrsti obaveze, Poverenik pribavlja potrebne podatke od porodice osumnjičenog, policije, ustanova zdravstvene i socijalne zaštite, poslodavca i drugih ustanova, organizacija i udruženja.

Poverenik ima pravo neposrednog proveravanja izvršenja obaveza.

Izvršavanje obaveza

Član 14.

Osumnjičeni prema kojem se sprovodi izvršenje, dužan je da ispuni obaveze u roku i na način određenim odlukom javnog tužioca.

Ako je osumnjičeni opravdano sprečen da ispuni obaveze iz stava 1. ovog člana, dužan je da o tome obavesti Poverenika bez odlaganja.

Nadzor nad sprovođenjem obaveza

Član 15.

Poverenik nadzire izvršenje obaveza i obaveštava nadležnog javnog tužioca o sprovedenom nadzoru.

Ako osumnjičeni ne ispunjava obaveze koje su mu određene, kao i u slučaju iz člana 14. stava 2. ovog zakona, Poverenik će o tome obavestiti javnog tužioca i Povereničku službu, uz navođenje razloga.

Izveštavanje

Član 16.

Poverenik, prema potrebi, dostaviće izveštaj o okolnostima koje bitno utiču na izvršenje obaveza.

Kada osumnjičeni ispuni obaveze Poverenik o tome, bez odlaganja, obaveštava nadležnog javnog tužioca i Povereničku službu.

Glava četvrta

IZVRŠENJE VANZAVODSKIH SANKCIJA I MERA KOJE JE ODREDIO SUD

Nadzor nad izvršenjem mere kućnog pritvora

Član 17.

Kada sud prema okrivljenom odredi primenu mere kućnog pritvora kontrolu poštovanja ograničenja koja su okrivljenom određena odlukom suda obavlja Poverenička služba preko Poverenika.

Sud će u svojoj odluci naznačiti da li se mera kućnog pritvora izvršava sa ili bez primene elektronskog nadzora.

Sud odmah dostavlja odluku o primeni mere kućnog pritvora Povereničkoj službi.

Ako sud donese odluku da se mera kućnog pritvora izvršava uz primenu elektronskog nadzora, oprema za elektronski nadzor aktivira se odmah posle dostavljanja odluke iz stava 3. ovog člana.

Uređaj za lociranje okrivljenog (odašiljač sa pratećom opremom), koji je neškodljiv po zdravlje, postavlja stručno lice, koje pri tome daje potrebno uputstvo okrivljenom o načinu rada uređaja. Poverenička služba upravlja i uređajem kojim se daljinski prati kretanje okrivljenog i njegov položaj u prostoru.

Prilikom kontrole sprovođenja mere iz stava 1. ovog člana Poverenik saraduje sa policijom ili drugim nadležnim državnim organom.

Obaveze Poverenika

Član 18.

O kršenju ograničenja koje je sud okrivljenom odredio Poverenik bez odlaganja obaveštava sud, policiju i Povereničku službu.

Poverenik obaveštava sud i o drugim okolnostima od značaja za primenu elektronskog nadzora.

Nadzor nad izvršenjem mere zabrane prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem, odnosno druge mere određene odlukom suda

Član 19.

Kada sud donese odluku kojom je okrivljenom izrečena zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem, odnosno druge mere određene odlukom suda, sa obavezom javljanja okrivljenog Povereniku, odluku dostavlja Povereničkoj službi.

Poverenik je dužan da u roku od tri dana od dana prijema odluke izradi program postupanja sa kojim upoznaje okrivljenog.

Poverenik odmah obaveštava sud, policiju i Povereničku službu o kršenju obaveze javljanja.

Izvršenje kazne kućnog zatvora

Član 20.

Pre donošenja odluke o izvršenju kazne kućnog zatvora sa primenom elektronskog nadzora, sud će utvrditi da li postoje tehničke i druge mogućnosti za izvršenje ove kazne.

Ako nije u mogućnosti da utvrdi uslove iz stava 1. ovog člana, sud će od Povereničke službe zatražiti izveštaj o postojanju tehničkih i drugih mogućnosti od značaja za izvršenje ove kazne.

Posle dobijanja izveštaja sud će u svojoj odluci naznačiti da li će se kazna kućnog zatvora izvršavati sa ili bez primene elektronskog nadzora.

Ako sud nije naznačio u presudi da li će se kazna izvršavati sa ili bez primene elektronskog nadzora, sud je dužan da se bez odlaganja izjasni o načinu izvršenja kazne.

Praćenje izvršenja kazne kućnog zatvora

Član 21.

Pravnosnažnu i izvršnu odluku o kućnom zatvoru sud dostavlja Povereničkoj službi.

Poverenik utvrđuje program postupanja i prati izvršenje kazne iz stava 1. ovog člana.

Izvršenje kazne kućnog zatvora sa primenom mere elektronskog nadzora

Član 22.

Kada sud odredi da se izvršenje kazne kućnog zatvora sprovodi sa primenom mere elektronskog nadzora, primenu sprovodi Poverenička služba, u saradnji sa policijom.

Postavljanje uređaja za lociranje osuđenog (odašiljač sa pratećom opremom) obavlja se na način predviđen odredbama člana 17. st. 4. do 6. ovog zakona.

Prava i obaveze osuđenog

Član 23.

Osuđeni kome je određen kućni zatvor ne sme napuštati prostorije u kojima stanuje, osim u slučajevima predviđenim ovim zakonom.

Osuđeni iz stava 1. ovog člana ima pravo na boravak van prostorija u kojima stanuje u trajanju od najviše dva časa dnevno u periodu od 13 do 17 časova.

Direktor Uprave, na obrazloženi predlog Poverenika, doneće odluku o oduzimanju prava iz stava 2. ovog člana ako se utvrdi da je došlo do zloupotrebe tog prava.

Protiv odluke direktora Uprave iz stava 3. ovog člana osuđeni može izjaviti žalbu u roku od tri dana od dana dostavljanja sudiji za izvršenje.

Žalba iz stava 4. ovog člana ne zadržava izvršenje odluke.

Posebni razlozi za napuštanje prostorije

Član 24.

Odlukom direktora Uprave osuđeni može napustiti prostorije u kojima stanuje u sledećim slučajevima:

1) zbog pružanja nužne medicinske pomoći osuđenom ili članu njegovog porodičnog domaćinstva, ako je za pružanje medicinske pomoći neophodno napuštanje prostorija;

2) radi odlaska na posao, ako krivično delo za koje je osuđen nije u vezi sa radom;

3) radi pohađanja nastave tokom redovnog školovanja;

4) zbog odazivanja na poziv državnog organa;

5) zbog odlaska na polaganje ispita;

6) zbog teške, akutne ili hronične bolesti, radi odlaska na redovne zdravstvene preglede ili stacionaranog lečenja;

7) zbog svog venčanja ili venčanja krvnog srodnika do drugog stepena srodstva;

8) zbog smrti bliskog srodnika;

9) zbog obaveze staranja prema članovima uže porodice predviđene zakonom, u slučaju da tu obavezu ne može da obavlja drugo lice;

10) zbog sezonskih poljoprivrednih radova, ako se osuđeni bavi poljoprivredom kao stalnom delatnošću;

11) zbog drugih naročito opravdanih razloga za koje osuđeni može podneti obrazloženu molbu.

Odluku o dozvoli napuštanja prostorija u kojima osuđeni stanuje, u slučajevima iz stava 1. ovog člana, donosi direktor Uprave, na molbu osuđenog.

Osuđeni podnosi molbu preko Poverenika koji je sa mišljenjem o osnovanosti dostavlja Povereničkoj službi.

Sa odlukom o dozvoli napuštanja prostorija u kojima osuđeni stanuje upoznaje se sud i mesno nadležna policijska uprava.

Prekid izvršenja kazne kućnog zatvora

Član 25.

Ako je osuđenom dozvoljen boravak van prostorija u kojima stanuje iz razloga propisanim u članu 24. stav 1. tačka 6) ovog zakona, a na stacionarnom ili banjskom lečenju se nalazi duže od 15 dana prekida mu se izvršenje kazne, dok traje lečenje.

Odluku o prekidu kazne donosi direktor Uprave.

Direktor Uprave opoziva odluku o prekidu izvršenja kazne ako naknadno utvrdi da nisu postojali ili su prestali razlozi zbog kojih je prekid odobrio ili osuđeni prekid koristi protivno odobrenoj svrsi.

Protiv odluke kojom se opoziva prekid izvršenja kazne, osuđeni može izjaviti žalbu sudiji za izvršenje, u roku od tri dana od dana prijema odluke.

Žalba iz stava 4. ovog člana ne odlaže izvršenje odluke.

Postupak u slučaju hitne medicinske intervencije

Član 26.

U slučaju da osuđeni nije u mogućnosti da unapred podnese molbu, zbog potrebe pružanja hitne medicinske pomoći osuđenom ili članu njegovog porodičnog domaćinstva, osuđeni može napustiti prostorije u kojima stanuje.

O napuštanju prostorija iz stava 1. ovog člana osuđeni ili član njegovog porodičnog domaćinstva u najkraćem mogućem roku telefonom ili na drugi način obaveštava Poverenika i dostavlja mu izveštaj zdravstvene ustanove o zdravstvenom stanju osuđenog, odnosno člana njegovog porodičnog domaćinstva.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, Poverenik odmah obaveštava rukovodioca Povereničke službe.

Po pribavljenom izveštaju zdravstvene ustanove, ako je osuđeni zadržan na daljem lečenju, a na predlog rukovodioca Povereničke službe, direktor Uprave u najkraćem roku donosi odluku o dozvoli napuštanja prostorija u kojima osuđeni stanuje.

Opoziv odluke o dozvoli napuštanja prostorije

Član 27.

Direktor Uprave opoziva odluku o dozvoli napuštanja prostorija u kojima osuđeni stanuje, ako:

- 1) više ne postoje okolnosti iz člana 24. stav 1. ovog zakona;
- 2) se naknadno utvrdi da su podaci navedeni u molbi osuđenog, na osnovu kojih je doneta odluka o dozvoli napuštanja prostorija u kojima osuđeni stanuje, neistiniti;
- 3) osuđeni zloupotrebljava dozvolu napuštanja prostorije.

Protiv odluke kojom se opoziva dozvola za napuštanje prostorija u kojima osuđeni stanuje, osuđeni može izjaviti žalbu sudiji za izvršenje, u roku od tri dana od dana prijema odluke.

Žalba iz stava 2. ovog člana ne odlaže izvršenje odluke.

Obaveštavanje o kršenju obaveza osuđenog

Član 28.

Poverenik preko Povereničke službe obaveštava sud o kršenju obaveza osuđenog, odnosno o okolnostima koje onemogućavaju izvršenje kazne.

Samovoljno napuštanje prostorija

Član 29.

U slučaju da osuđeni samovoljno napusti prostorije u kojima stanuje jednom u trajanju preko šest časova ili dva puta u trajanju do šest časova Poverenička služba o tome, bez odlaganja, obaveštava sud koji je doneo prvostepenu presudu.

Po prijemu obaveštenja iz stava 1. ovog člana sudija pojedinac suda koji je doneo prvostepenu presudu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa, doneće rešenje da osuđeni ostatak kazne zatvora izdrži u zavodu za izvršenje kazne zatvora i naređuje izdavanje poternice.

Naredba za izdavanje poternice dostavlja se organima policije radi izvršenja.

Vreme provedeno u bekstvu ne uračunava se u vreme izvršenja kazne.

Postupanje Poverenika

Član 30.

U postupku izvršenja kazne kućnog zatvora Poverenik može bez prethodne najave da proverava da li se osuđeni nalazi u prostorijama u kojima stanuje ili drugom mestu koje je predviđeno programom postupanja.

Provere iz stava 1. ovog člana obavljaju se posetom osuđenom u prostorijama u kojima stanuje, odnosno mestu gde radi i razgovorima sa članovima njegovog porodičnog domaćinstva i poslodavcem.

Provera putem telefonskog razgovora obavlja se na taj način što Poverenik poziva fiksni telefonski broj vlasnika prostorija u kojima osuđeni stanuje i razgovara sa osuđenim, kao i sa članovima njegovog porodičnog domaćinstva.

Obaveštavanje

Član 31.

Po izvršenoj kazni kućnog zatvora Poverenik obaveštava sud i policiju preko Povereničke službe.

Izvršenje kazne kućnog zatvora bez mera elektronskog nadzora

Član 32.

Na način izvršenja kazne kućnog zatvora bez primene mera elektronskog nadzora, shodno se primenjuju odredbe ovog zakona kojima se uređuje izvršenje kazne kućnog zatvora sa primenom mere elektronskog nadzora.

Prevremeno otpuštanje

Član 33.

Direktor Uprave može prevremeno otpustiti osuđenog sa izdržavanja kazne najviše tri meseci do isteka kazne, ako je izdržao devet desetina kazne, zbog dobrog vladanja osuđenog i postignutih rezultata u programu postupanja, na predlog rukovodioca Povereničke službe.

Predlog iz stava 1. ovog člana podnosi se na osnovu mišljenja Poverenika.

Izvršenje uslovne osude sa zaštitnim nadzorom

Član 34.

Sud koji je odlučivao u prvom stepenu dužan je da izvršnu odluku, s podacima o ličnosti osuđenog lica pribavljenim tokom krivičnog postupka, dostavi nadležnoj povereničkoj kancelariji u roku od tri dana od dana kada je odluka postala izvršna.

Dužnosti i prava Poverenika i osuđenog lica

Član 35.

Poverenik je dužan da odmah, po prijemu odluke, preduzme potrebne radnje za njeno izvršenje i da po potrebi uspostavi saradnju sa porodicom osuđenog, policijom, ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite, poslodavcem i drugim ustanovama, organizacijama i udruženjima.

Poverenik je dužan da u roku od 15 dana od dana prijema odluke izradi program izvršenja zaštitnog nadzora.

Poverenik upoznaje osuđenog sa programom i sa posledicama neizvršenja obaveza.

Program iz stava 2. ovog člana Poverenik dostavlja nadležnom sudu i odgovarajućem organu, ustanovi, organizaciji, odnosno poslodavcu iz stava 1. ovog člana.

Na program iz stava 2. ovog člana osuđeno lice ima pravo na prigovor nadležnom sudu u roku od tri dana od dana upoznavanja sa programom.

Praćenje izvršenja i obaveštavanje

Član 36.

Poverenik će odmah obavestiti sud i Povereničku službu o početku i završetku zaštitnog nadzora u vezi sa izvršenjem uslovne osude.

U slučaju da izvršenje zaštitnog nadzora ne otpočne u roku od 30 dana posle prijema izvršne odluke ili osuđeni ne prihvati izvršenje zaštitnog nadzora, Poverenik je dužan da odmah o tome obavesti sud koji je odredio zaštitni nadzor.

Ako osuđeni tokom sprovođenja programa ne ispunjava obaveze koje su mu određene, Poverenik će o tome obavestiti sud i Povereničku službu, uz navođenje razloga.

Poverenik će dostaviti sudu i Povereničkoj službi izveštaj o okolnostima koje bitno utiču na sprovođenje programa.

Predlog za izmenu obaveza ili ukidanje zaštitnog nadzora

Član 37.

Na osnovu ostvarenog uspeha u izvršenju zaštitnog nadzora Poverenik će u izveštaju predložiti sudu da zameni ili ukine pojedine obaveze osuđenog.

Ako na osnovu ostvarenih pozitivnih rezultata smatra da je u potpunosti ispunjena svrha zaštitnog nadzora, Poverenik će u izveštaju predložiti sudu da se osuđenom ukine zaštitni nadzor pre isteka roka proveravanja.

Izvršenje kazne rada u javnom interesu

Član 38.

Sud koji je odlučivao u prvom stepenu dužan je da izvršnu odluku, s podacima o ličnosti osuđenog lica pribavljenim tokom krivičnog postupka, dostavi Povereničkoj kancelariji u roku od tri dana od dana kada je odluka postala izvršna.

Zaključenje ugovora o izvršenju kazne rada u javnom interesu

Član 39.

Rad u javnom interesu ne sme ugrožavati zdravlje i bezbednost osuđenog i obavlja se kod pravnog lica koje se bavi poslovima od javnog interesa, a naročito humanitarnim, zdravstvenim, ekološkim ili komunalnim delatnostima.

Uprava zaključuje ugovor o saradnji sa pravnim licem iz stava 1. ovog člana o obavljanju rada u javnom interesu kojim se određuju međusobni odnosi Uprave, poslodavca i osuđenih u vezi sa obavljanjem rada u javnom interesu.

Poverenička služba vodi evidenciju o zaključenim ugovorima iz stava 2. ovog člana.

Rukovodilac Povereničke službe ili lice koje on ovlasti, donosi odluku o upućivanju osuđenog na rad u javnom interesu kod određenog poslodavca, koju dostavlja osuđenom i poslodavcu.

Izbor poslodavca, vrstu posla i program rada određuje Poverenik.

Uprava osigurava osuđene za slučaj povrede na radu.

Praćenje izvršenja i obaveštavanje

Član 40.

Poverenik će obavestiti sud i Povereničku službu o početku i završetku izvršenja kazne rada u javnom interesu.

Poverenik će sudu i Povereničkoj službi dostaviti izveštaj o okolnostima koje bitno utiču na realizaciju programa.

Obaveze i prava osuđenog

Član 41.

Osuđeni je dužan da obavi rad u predviđenom roku i na način određen programom.

Ako je osuđeni opravdano sprečen da ispuni programom predviđene obaveze, dužan je da o tome obavesti Poverenika i poslodavca najkasnije u roku od 24 časa od nastanka razloga sprečenosti.

Osuđeni ima pravo da kontaktira Poverenika na dogovoren način.

Predlog za umanjenje trajanja kazne rada u javnom interesu

Član 42.

Ako Poverenik utvrdi da osuđeni ispunjava sve svoje obaveze vezane za rad u javnom interesu, blagovremeno će pismeno predložiti sudu da trajanje kazne rada u javnom interesu umanja za jednu četvrtinu, u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika.

Postupanje Poverenika u slučaju zanemarivanja radne obaveze

Član 43.

Ako Poverenik na osnovu obaveštenja predstavnika poslodavca ustanovi da osuđeni tokom sprovođenja programa grubo zanemaruje svoje radne obaveze, obaviće razgovor sa osuđenim, dati mu potrebne savete i upozoriti ga na posledice takvog njegovog postupanja.

Ako osuđeni i posle upozorenja nastavi da grubo zanemaruje svoje radne obaveze, Poverenik će o tome izvestiti sud i Povereničku službu, uz navođenje činjenica, okolnosti i razloga.

Glava peta

NADZOR NAD IZVRŠENJEM MERA ODREĐENIH UZ USLOVNI OTPUST

Izvršenje uslovnog otpusta

Član 44.

Nadzor nad uslovno otpuštenim licem obavlja Poverenička služba ako je u odluci o uslovnom otpustu sud odredio da je osuđeni dužan da ispuni jednu od sledećih obaveza:

- 1) javljanje organu nadležnom za izvršenje zaštitnog nadzora;

- 2) osposobljavanje učinioca za određeno zanimanje;
- 3) prihvatanje zaposlenja koje odgovara sposobnostima učinioca;
- 4) uzdržavanje od posećivanja određenih mesta, lokala ili priredbi, ako to može biti prilika ili podsticaj za ponovno vršenje krivičnih dela;
- 5) blagovremeno obaveštavanje o promeni mesta boravka, adrese ili radnog mesta;
- 6) uzdržavanje od upotrebe droga ili alkoholnih pića;
- 7) posećivanje određenih profesionalnih i drugih savetovališta ili ustanova, i postupanje po njihovim uputstvima;
- 8) ispunjenje drugih obaveza koje su predviđene krivičnopravnim odredbama.

Sud koji je doneo odluku o uslovnom otpustu kojom određuje ispunjenje jedne ili više obaveza iz stava 1. ovog člana, dužan je da izvršnu odluku bez odlaganja dostavi Povereničkoj službi.

Nadzor nad sprovođenjem obaveza

Član 45.

Nadzor nad uslovno otpuštenim licem sprovodi Poverenik, koji utvrđuje i prati program izvršenja uslovnog otpusta.

Primena elektronskog nadzora

Član 46.

U slučaju da je sud doneo odluku o uslovnom otpustu kojom je odredio da je osuđeni dužan da ispuni obaveze predviđene krivičnopravnim odredbama uz primenu elektronskog nadzora, elektronski nadzor ne može trajati duže od jedne godine, niti duže od trajanja uslovnog otpusta.

Na primenu elektronskog nadzora iz stava 1. ovog člana, shodno se primenjuju odredbe ovog zakona kojima se uređuje izvršenje kazne zatvora bez napuštanja prostorija u kojima osuđeni stanuje sa elektronskim nadzorom.

Dužnosti i prava Poverenika i osuđenog lica

Član 47.

Osuđeni je dužan da se odmah po puštanju na uslovni otpust javi nadležnoj Povereničkoj kancelariji.

Poverenik je dužan da odmah po prijemu odluke uspostavi kontakt sa službom tretmana u zavodu, preduzme potrebne radnje za njeno izvršenje i da po potrebi uspostavi saradnju sa porodicom osuđenog, policijom, ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite, poslodavcem i drugim ustanovama, organizacijama i udruženjima.

Poverenik je dužan da u roku od osam dana od dana prijema odluke donese program, uzimajući u obzir utvrđeni program pripreme za otpust zavoda u kome je osuđeni izdržavao kaznu zatvora.

Poverenik upoznaje osuđenog sa programom iz stava 3. ovog člana, kao i sa posledicama neizvršenja obaveza.

Program iz stava 3. ovog člana Poverenik dostavlja sudu koji je doneo odluku o uslovnom otpustu i odgovarajućem organu, ustanovi, organizaciji.

Javljanje nadležnom organu

Član 48.

U cilju uspešnog sprovođenja programa izvršenja obaveza osuđeni mora da se javlja Povereniku u vreme, na način i na mestu koje Poverenik odredi.

Osposobljavanje osuđenog za zanimanje

Član 49.

Osuđeni je dužan da ispunjava obaveze redovnog ili vanrednog školovanja ili druge utvrđene oblike stručnog osposobljavanja ili sticanja veština.

Prihvatanje odgovarajućeg zaposlenja

Član 50.

Osuđeni u saradnji sa Poverenikom i Nacionalnom službom za zapošljavanje aktivno učestvuje u pronalaženju odgovarajućeg zaposlenja prema ponuđenim poslovima na tržištu rada.

Uzdržavanje od posećivanja određenih mesta

Član 51.

Osuđeni je dužan da se pridržava zabrane posećivanja određenih mesta koja mogu biti prilika ili podsticaj za ponovno vršenje krivičnih dela.

Obaveštavanje o promeni mesta boravka i radnog mesta

Član 52.

Osuđeni je dužan da u roku od tri dana obavesti Poverenika o promeni mesta boravka, adresi ili promeni radnog mesta, ako to ne učini smatraće se da nije ispunio obavezu iz odluke o uslovnom otpustu.

Uzdržavanje od upotrebe droga i alkohola

Član 53.

Osuđeni je dužan da se uzdržava od upotrebe droge, alkohola i drugih psihoaktivnih supstanci.

Ako Poverenik osnovano sumnja da se osuđeni ne pridržava obaveze iz stava 1. ovog člana, a na osnovu neposrednog uvida ili informacija dobijenih od porodice ili drugih lica bliskih osuđenom, ovlašćen je da obavi odgovarajuće testiranje na prisustvo psihoaktivnih supstanci.

Ako Poverenik na osnovu rezultata testa utvrdi da se osuđeni ne pridržava obaveze iz stava 1. ovog člana, ili ako osuđeni odbije testiranje smatraće se da nije ispunio obavezu iz odluke o uslovnom otpustu.

Posećivanje savetovališta

Član 54.

Osuđeni je dužan da se uključi u tretman u odgovarajućem savetovalištu ili ustanovi, u skladu sa programom izvršenja obaveza.

Dužnost obaveštavanja suda

Član 55.

Poverenik je dužan da nakon isteka uslovnog otpusta obavesti nadležni sud o ispunjenosti obaveza.

Ako krivicom osuđenog izvršenje obaveza ne otpočne u roku od 15 dana od dana izrade programa ili osuđeni ne ispunjava obaveze koje su mu određene, odnosno ispunjava ih delimično, Poverenik je dužan da odmah o tome obavesti nadležni sud.

U slučaju iz stava 2. ovog člana nadležni sud će u roku od osam dana doneti odluku o opozivu uslovnog otpusta ili obavestiti Poverenika i osuđenog o nastavku izvršenja uslovnog otpusta.

Glava šesta

PRUŽANJE POMOĆI LICU POSLE IZVRŠENE KAZNE ZATVORA

Uslovi za izradu programa pomoći

Član 56.

Ako služba za tretman proceni da postoji potreba za pružanjem pomoći osuđenom nakon izvršene kazne zatvora, ili osuđeni sam zatraži pomoć, Poverenik će najkasnije u roku od mesec dana pre otpusta započeti izradu programa pomoći.

Prilikom izrade programa pomoći Poverenik saraduje sa službom za tretman i osuđenim.

Program pomoći

Član 57.

Program pomoći je skup mera i postupaka koje lice posle izvršene kazne zatvora dobrovoljno prihvata, a koji se primenjuje u cilju uključivanja u život na slobodi. Program pomoći se sastoji od:

- 1) pružanja pomoći prilikom pronalaženja smeštaja i ishrane;
- 2) pružanje pomoći u ostvarivanju prava na zdravstvenu i socijalnu zaštitu;
- 3) davanja saveta u cilju usklađivanja porodičnih odnosa;
- 4) pružanja podrške i pomoći prilikom pronalaženja zaposlenja, odnosno dovršavanja školovanja ili stručnog osposobljavanja;
- 5) uspostavljanja saradnje sa nadležnim centrom za socijalni rad u cilju davanja novčane podrške za podmirivanje najnužnijih potreba;
- 6) pružanje podrške i pomoći u uzdržavanju od upotrebe opojnih droga i alkohola;

7) pružanje drugih oblika pomoći i podrške.

Na izradu programa pomoći shodno se primenjuju odredbe člana 10. ovog zakona.

Program se obustavlja, ako lice prema kojem se program pomoći sprovodi ne saraduje.

Glava sedma

PRIMENA POSEBNIH MERA ZA SPREČAVANJE VRŠENJA KRIVIČNIH DELA PROTIV POLNE SLOBODE PREMA MALOLETNIM LICIMA

Obavezno javljanje povereničkoj kancelariji

Član 58.

Učinioc krivičnog dela iz člana 3. Zakona o posebnim merama za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima („Službeni glasnik RS”, broj 32/13, (u daljem tekstu: učinilac)) dužan je da se lično javi nadležnom Povereniku u roku od tri dana od dana izvršenja krivične sankcije koja mu je izrečena.

Postupanje Poverenika

Član 59.

Poverenik je dužan da u roku od tri dana od dana javljanja učionioca otpočne pripreme za izvršenje mera iz člana 7. Zakona o posebnim merama za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima i da uspostavi saradnju sa policijom, profesionalnim savetovaštima i ustanovama, bitnim za sprovođenje programa izvršenja posebnih mera.

Poverenik je dužan da u roku od osam dana od dana javljanja učionioca izradi program izvršenja posebnih mera i da upozna učionioca sa programom i sa posledicama neizvršenja obaveza.

Program iz stava 2. ovog člana Poverenik dostavlja sudu koji je doneo odluku, kao i policiji, savetovaštvu i ustanovi iz stava 1. ovog člana.

Obaveštavanje suda

Član 60.

Na zahtev nadležnog suda, Poverenik u roku od tri dana dostavlja izveštaj o sprovođenju programa izvršenja posebnih mera.

U slučaju neizvršenja posebnih mera od strane učionioca, Poverenik je dužan da o tome obavesti sud.

Propis o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera

Član 61.

Organizaciju i rad Poverenika, izvršenje vanzavodskih sankcija i mera izrečenih u krivičnom, prekršajnom postupku ili drugom sudskom postupku koje se izvršavaju u zajednici uređuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Glava osma

NADZOR NAD IZVRŠENJEM VANZAVODSKIH SANKCIJA I MERA

Stručni nadzor

Član 62.

Stručni nadzor nad izvršenjem vanzavodskih sankcija i mera obavljaju ovlašćena lica u sastavu Povereničke službe.

Ovlašćeno lice iz stava 1. ovog člana može naložiti mere i odrediti rokove za otklanjanje uočenih nedostataka.

O obavljenom nadzoru sastavlja se zapisnik koji može sadržati i predlog mera za poboljšanje rada.

Zapisnik o izvršenom nadzoru dostavlja se rukovodiocu Povereničke službe i direktoru Uprave.

Propis o vršenju nadzora

Član 63.

Propis o načinu vršenja nadzoru nad izvršenjem vanzavodskih sankcija i mera donosi ministar nadležan za pravosuđe.

Glava deveta

ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje propisa za sprovođenje zakona

Član 64.

Propisi iz čl. 61. i 63. ovog zakona, doneće se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1. ovog zakona primenjuju se propisi doneti prema odredbama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija („Službeni glasnik RS”, br. 85/05, 72/09 i 31/11), ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Stupanje zakona na snagu

Član 65.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se po isteku tri meseca od dana stupanja na snagu.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 97. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije, kojim je, između ostalog, propisano je da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, ustavnost i zakonitost.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Sistem alternativnih mera i sankcija u većini zemalja Evropske unije je veoma razvijen. Članstvo u Savetu Evrope i proces pridruživanja Evropskoj uniji podrazumevaju postojanje čitavog niza vaninstitucionalnih mera i sankcija. Naše društvo suočava se sa potrebom za širom primenom alternativnih vidova kažnjavanja, kao i sa unapređenjem svih oblika rada u ovoj oblasti. U tom cilju, 2006. godine, Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija („Službeni glasnik RS”, broj 85/05) uvedene su odredbe kojima je uređeno izvršenje kazne rada u javnom interesu, izvršenje uslovne osude sa zaštitnim nadzorom, a 2011. godine su u Zakon o izmenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija uvedene odredbe kojima je uređeno izvršenje kazne zatvora bez napuštanja prostorija u kojima osuđeni stanuje, kao i primena elektronskog nadzora prema okrivljenom. U međuvremenu, usvojeni su i pravilnici koji su bliže uredili izvršenje ovih kazni. Praksa je pokazala potrebu za donošenjem preciznijih odredbi kojima će se bolje urediti realizacija alternativnih kazni, kako bi njihovo izvršenje bilo efikasnije, šire primenljivo i kako bi se u potpunosti iskazale sve prednosti ovakvog vida kažnjavanja. Šira primena alternativnih sankcija pruža brojne pozitivne efekte i mogućnosti da se poboljša efikasnost sankcionisanja počinilaca krivičnih dela. Takođe, pozitivan efekat šire primene je i smanjenje broja osuđenih lica u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija, izvršenje alternativnih sankcija je jeftinije i predstavlja znatnu uštedu za budžet. Iskustvo zemalja, koje već dugi niz godina realizuju alternativne vidove sankcionisanja jasno ukazuje da alternativne kazne utiču na smanjenje „kriminalne infekcije” posebno kod mladih koji se prvi put javljaju kao izvršioc krivičnih dela, što doprinosi i smanjenju recidiva. Alternativne sankcije omogućavaju da se kontroliše i primenom različitih metoda koriguje funkcionisanje osuđenog, a da se on ne isključuje u potpunosti iz svog šireg socijalnog okruženja, da u mnogim situacijama sačuva zaposlenje i manje ugrozi i poremeti svoj porodični status. Ovim zakonom treba da se bliže regulišu i postupci u postpenalnom tretmanu, kao i pružanje pomoći licu nakon izvršene kazne zatvora, što će da olakša reintegraciju osuđenih u socijalnu sredinu i da smanji rizik od ponovnog činjenja krivičnih dela. Preciznije uređenje odredbi o nadzoru nad izvršenjem mera određenih uz uslovni otpust će doprineti da uslovno otpuštanje osuđenih u potpunosti ispuni svoju svrhu, odnosno na pravi način doprinese efikasnoj reintegraciji osuđenih, što će se pozitivno odraziti i na broj sudskih odluka o uslovnom otpuštanju. Ovo sve dobija na značaju zbog stalnog rasta kriminaliteta i broja osuđenih, kao i zato što se rizik od povrata uvećava ukoliko se ne stvore uslovi da se od ukupnog broja bivših osuđenih lica, veći deo pravovremeno uspešno reintegriše u društvenu zajednicu. Jedan od uslova uspeha na ovom polju jeste organizovanje aktivnosti kojima se smanjuje socijalna isključenost bivših osuđenih lica.

Zakonom o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera predviđeno je unapređenje zakonske regulative koja je neophodan preduslov za unapređenje alternativnih sankcija i uspešnu širu primenu svih vanzavodskih sankcija i mera u skladu sa Probacionim pravilima Saveta Evrope. Ovo se ne može postići izmenama

postojećeg Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, već je neophodno u posebnom zakonu na celoviti način regulisati izvršenje vanzavodskih sankcija i mera. Potrebno je da se ovaj zakon usvoji po hitnoj proceduri imajući u vidu sve navedene prednosti od alternativnih vidova kažnjavanja, kao i potrebu da se uredi načini realizacije posebnih mera za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima, koje su određene već usvojenim zakonom, koji je nemoguće primeniti u praksi, bez bližeg određenja, a koje će biti sadržano u ovom zakonu. Posebnim zakonom je jedino moguće uspostaviti osetljivu ravnotežu između potrebe da se društvo adekvatno zaštiti od počinitelaca krivičnih dela, a da se oni kazne vanzavodskim sankcijama uz poštovanje svih međunarodnih standarda u oblasti ljudskih prava, a posebno Probacionih pravila Saveta Evrope.

Model zakona je u osnovi idejno bio inspirisan zakonodavstvom zemalja sa razvijenim tradicijama u primeni alternativnih oblika kažnjavanja, ali je prilagođen našim uslovima i našem zakonodavstvu. Potpuniji uslovi za primenu Zakona o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera, biće omogućeni donošenjem pratećih podzakonskih akata.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

U Glavi prvoj, (čl. 1. do 3.) Zakona propisan je sadržaj zakona koji se odnosi na postupak izvršenja vanzavodskih sankcija i mera izrečenih u krivičnom i prekršajnom postupku koje se izvršavaju u zajednici, propisuje se svrha i sadržaj poslova izvršenja, način izvršenja tih poslova. Izvršavanje poslova izvršenja vanzavodskih sankcija su dati u članu 3. ovog zakona, gde je precizirano da poslove izvršenja obavlja Poverenička služba u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, pri ministarstvu nadležnom za pravosuđe. Poslovi izvršenja se obavljaju preko povereničkih kancelarija, koje su osnovane za područje teritorijalne nadležnosti jednog ili više viših sudova. Mesno je nadležan državni službenik – poverenik, iz povereničke kancelarije najbliže mestu prebivališta odnosno boravišta lica uključenog u izvršenje.

U Glavi drugoj, (čl. 4. do 10.) Zakona propisan je položaj lica uključenog u izvršenje, tako što se jamči pravo na poštovanje dostojanstva, zabranjuje svaki oblik diskriminacije, garantuje zaštita prava propisanih Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava.

Određeni su poslovi probacije izvršenja, koji obuhvataju sledeće oblasti rada: praćenje izvršenja obaveza prema odluci javnog tužioca, kada se u odnosu na osumnjičenog odlaže krivično gonjenje, kao i kada se takve obaveze sprovode u vezi sa zaključenim sporazumom o priznanju krivičnog dela; praćenje izvršenja mere zabrane napuštanja stana, sa ili bez elektronskog nadzora i mere zabrane prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem; organizacija, sprovođenje i praćenje izvršenja kazne rada u javnom interesu i zaštitnog nadzora kod uslovne osude; organizacija, sprovođenje i praćenje izvršenja kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje; nadzor nad uslovno otpuštenim licem; pružanje podrške i pomoći licu posle izvršene kazne zatvora i primena posebnih mera za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima.

Lice uključeno u izvršenje ima pravo na zaštitu ličnosti i tajnosti ličnih podataka. Svi podaci o licu uključenom u izvršenje evidentiraju se i čuvaju u dosjeu postupanja koji vodi poverenik. Postupanje sa licima u postupku izvršenja vanzavodskih sankcija i mera mora da bude u skladu sa pravilima psihološke i pedagoške službe, a posebno u skladu sa Probacionim pravilima Saveta Evrope. U skladu sa tim predviđena je sudska zaštita lica uključenih u izvršenje koju obezbeđuje sudija za izvršenje.

U Glavi trećoj, (čl. 11. do 16.) Zakona, propisan je nadzor izvršenja obaveza prema odluci javnog tužioca o odlaganju krivičnog gonjenja

Kada javni tužilac donese odluku o odlaganju krivičnog gonjenja, nadzor nad izvršenjem obaveza koje su određene okrivljenom obavlja poverenik. Poverenik je dužan da u predviđenom roku izvrši sve potrebne pripreme za izvršenje odluke tužioca i da uspostavi saradnju sa ustanovama i organizacijama u cilju realizovanja iste. O toku izvršavanja obaveza poverenik redovno izveštava nadležnog tužioca.

U Glavi četvrtoj, (čl. 17. do 19.) Zakona, uređen je nadzor nad izvršenjem mere kućnog pritvora, kao i nadzor nad izvršenjem mere zabrane prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem. Regulisana su prava i obaveze okrivljenih, kao i način rada poverenika, što će sve biti precizirano odgovarajućim podzakonskim aktima.

Pored toga, u istoj glavi, odnosno u čl. 20. do 33. Zakona, date su odredbe koje uređuju realizaciju i praćenje izvršenja kazne kućnog zatvora, sa ili bez elektronskog nadzora, određena su prava i obaveze osuđenih, postupci rada poverenika. Taksativno su navedeni razlozi zbog kojih osuđeni može molbom da se obrati direktoru Uprave radi odobrenja za napuštanje prostorija u kojima izvršava kaznu kućnog zatvora. Regulisano je postupanje poverenika u slučaju zloupotrebe dodeljenih prava od strane osuđenog.

U čl. 34. do 37. Zakona uređen je način izvršenja uslovne osude sa zaštitnim nadzorom, prava i obaveze osuđenog, kao i način rada poverenika.

U čl. 38. do 43. Zakona regulisano je izvršenje kazne rada u javnom interesu, način određivanja poslodavaca kod kojih može da se realizuje kazna rada, vrsta poslova, prava i obaveze osuđenih, kao i obaveze i način rada poverenika.

U čl. 44. do 55. Zakona propisano je da ukoliko sud naloži određene mere uz uslovni otpust, koje je osuđeno lice dužno da realizuje u određenom roku, nadzor nad uslovno otpuštenim licima obavlja poverenik, koji je dužan da o svemu u predviđenim zakonskim rokovima obaveštava sud koji je doneo odluku o uslovnom otpustu.

U Glavi šestoj, (čl. 56. i 57.) Zakona regulisano je pružanje pomoći licu posle izdržane kazne zatvora. Za mnoge osuđenike napuštanje ustanove za izvršenje krivičnih sankcija po izdržanoj kazni zatvora i nastavak života u društvenoj zajednici je događaj praćen brojnim neizvesnostima. U situaciji moguće narušenih odnosa sa porodicom i prijateljima, bez ili sa oslabljenim društvenim kontaktima, bez odgovarajućeg smeštaja, bez posla i sredstava za život, od bivšeg osuđenika se očekuje da se ravnopravno uključi u zajednicu i da deluje na društveno prihvatljiv način.

Teškoće u suočavanju sa navedenim problemima često dovode do ponovnog činjenja krivičnog dela, odnosno recidiva u kriminalnom ponašanju. Odgovorno društvo, koje nastoji da smanji rizike da bivša osuđena lica nastave sa kriminalnom delatnošću mora stvoriti uslove za kontinuiranu podršku tim licima kako bi lakše prevazišli probleme sa kojima se mogu suočiti u novim uslovima. Ovaj značajan segment krivičnopravne zaštite kojim se pospešuje prilagođavanje bivšeg osuđenog lica zahtevima društvene zajednice (socijalna reintegracija) i njegovo uključivanje u društvo (socijalna inkluzija), treba da realizuju poverenici.

U Glavi sedmoj, (čl. 58. do 60.) Zakona su uređena prava i obaveze poverenika tokom vršenja naloženog nadzora od strane suda, kao i učinilaca krivičnih dela iz člana 3. Zakona o posebnim merama za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima. Počinilac krivičnog dela, nakon izdržane kazne zatvora, dužan je da se javi nadležnom povereniku u roku od

tri dana od dana izvršenja krivične sankcije koja mu je izrečena. U čl. 61. Zakona propisano je da ministar nadležan za poslove pravosuđa donosi podzakonski propis kojim se uređuje organizacija i rad poverenika, izvršenje vanzavodskih sankcija i mera izrečenih u krivičnom, prekršajnom postupku ili drugom sudskom postupku koje se izvršavaju u zajednici.

U Glavi osmoj, (čl. 62. do 63.) Zakona regulisan je stručni nadzor nad izvršenjem vanzavodskih sankcija i mera, koji obavljaju stručna lica grupe za nadzor u sastavu Povereničke službe.

U Glavi devetoj, (čl. 64. do 65.) Zakona propisan je rok za donošenje podzakonskih propisa. Takođe, određeno je stupanje na snagu i početak primene ovog zakona. Predviđeno je da se zakon primenjuje po isteku tri meseca od dana stupanja na snagu, kako bi se u međuvremenu stvorili neophodni uslovi za njegovu primenu.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva, s obzirom da su obezbeđena Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2014. godinu.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Predlaže se da se zakon donose po hitnom postupku radi ispunjenja međunarodnih obaveza koje proističu iz članstva Repbulike Srbije u Savetu Evrope, koje se odnose na ispunjavanje standarda izvršenja krivičnih sankcija prema licima lišenim slobode.

ANALIZA EFEKATA ZAKONA

1. Određivanje problema koje Predlog zakona treba da reši

Važeći Zakon o izvršenju krivičnih sankcija donet je 29. septembra 2005. godine („Službeni glasnik RS”, broj 85/05), a stupio je na snagu 1. januara 2006. godine. Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija iz 2009. i 2011. godine („Službeni glasnik RS”, br. 72/09 i 31/11) izvršeno je usklađivanje teksta ovog zakona sa novim Ustavom RS i evropskim pravnim standardima iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija. Alternativne sankcije i mere se izvršavaju u zajednici, njihova priroda se značajno razlikuje od zavodskih sankcija i mera, što zahteva izradu novog zakona, kojim bi se preciznije uredilo njihovo izvršenje.

Predloženim Zakonom o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera, uređuje se postupak izvršenja vanzavodskih sankcija i mera izrečenih u krivičnom i prekršajnom postupku koje se izvršavaju u zajednici, propisuje se svrha i sadržaj poslova izvršenja, način izvršenja tih poslova i položaj lica uključenog u izvršenje vanzavodskih sankcija i mera.

Sistem alternativnih mera i sankcija u većini zemalja Evropske Unije je veoma razvijen. Članstvo u Savetu Evrope i proces pridruživanja Evropskoj Uniji podrazumevaju postojanje čitavog niza vaninstitucionalnih mera i sankcija. Naše društvo suočava se sa potrebom za širom primenom alternativnih vidova kažnjavanja, kao i sa unapređenjem svih oblika rada u ovoj oblasti.

Uprava za izvršenje krivičnih sankcija od 2009. godine je počela da realizuje alternativne sankcije, najpre u Beogradu, a zatim i u još nekim gradovima Srbije. Praksa je pokazala potrebu za donošenjem preciznijih odredbi kojima će se bolje urediti realizacija alternativnih kazni, kako bi njihovo izvršenje bilo efikasnije, šire primenljivo i kako bi se u potpunosti iskazale sve prednosti ovakvog vida kažnjavanja. Najvažniji razlozi za širu primenu alternativnih vidova kažnjavanja je obezbeđivanje ravnopravnog položaja svim počiniocima krivičnih dela, na teritoriji cele zemlje i stvaranje uslova da izrečene kazne u najvećoj meri ispune svrhu kažnjavanja na efikasan i racionalan način.

Šira primena alternativnih sankcija pruža brojne pozitivne efekte i mogućnosti da se poboljša efikasnost sankcionisanja počilaca krivičnih dela. Takođe, pozitivan efekat šire primene je i smanjenje broja lica u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija, izvršenje alternativnih sankcija je jeftinije i predstavlja znatnu uštedu za budžet. Iskustvo zemalja, koje već dugi niz godina realizuju alternativne vidove sankcionisanja jasno ukazuje da alternativne kazne utiču na smanjenje „kriminalne infekcije” posebno kod mladih koji se prvi put javljaju kao izvršioци krivičnih dela, što doprinosi i smanjenju recidiva. Alternativne sankcije omogućavaju da se kontroliše i primenom različitih metoda koriguje funkcionisanje osuđenog, a da se on ne isključuje u potpunosti iz svog socijalnog okruženja, da u mnogim situacijama sačuva zaposlenje i manje ugrozi i poremeti svoj porodični status. Ovim zakonom će se urediti praćenje izvršenja obaveza prema odluci javnog tužioca, kada se u odnosu na osumnjičenog odlaže krivično gonjenje, kao i sprovođenje obaveza po presudi donetoj na osnovu zaključenog sporazuma o priznanju krivičnog dela, što doprinosi, između ostalog racionalizaciji sudskog postupka.

Ovim zakonom treba da se bliže regulišu i postupci u postpenalnom tretmanu, pružanje pomoći licu nakon izvršene kazne zatvora, što će da olakša reintegraciju osuđenih u socijalnu sredinu i da smanji rizik od ponovnog činjenja krivičnih dela. Preciznije uređenje odredbi o nadzoru nad izvršenjem mera određenih uz uslovni otpust će doprineti da uslovno otpuštanje osuđenih u potpunosti ispuni svoju svrhu,

odnosno da na pravi način doprinese efikasnoj reintegraciji osuđenih, što će se pozitivno odraziti i na broj sudskih odluka o uslovnom otpuštanju. Ovo sve dobija na značaju zbog stalnog rasta kriminaliteta i broja osuđenih, kao i zato što se rizik od povrata uvećava ukoliko se ne stvore uslovi da se od ukupnog broja bivših osuđenih lica, veći deo pravovremeno uspešno reintegriše u društvenu zajednicu. Jedan od uslova uspeha na ovom polju jeste organizovanje aktivnosti kojima se smanjuje socijalna isključenost bivših osuđenih lica.

2. Cilj koji se postiže

Unapređenjem alternativnih sankcija, uspešnijom i širom primenom vanzavodskih sankcija i mera, u mnogome se poboljšava efikasnost kaznenog sistema zemlje. U cilju unapređenja primene alternativnih vidova kažnjavanja, a u skladu sa Probacionim pravilima Saveta Evrope i drugim važećim međunarodnim dokumentima bilo je potrebno izraditi novi zakon. Ovo se ne može postići izmenama postojećeg Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, već je neophodno u posebnom zakonu na celoviti način regulisati izvršenje vanzavodskih sankcija i mera.

3. Da li su razmatrane druge mogućnosti za rešavanje problema?

Ostvarivanje postavljenih ciljeva nije moguće bez odgovarajućeg zakonskog okvira za čiju izradu je neophodno donošenja novog zakona. Novi zakon je potreban s obzirom na specifičnost vanzavodskih sankcija i mera u odnosu na kazne i mere koje se izvršavaju u penalnim ustanovama. Radna grupa, formirana od strane Ministarstva pravde i državne uprave, imala je zadatak da predloži izmene Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i da izradi predlog Zakona o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera, jer je jasno da je neophodno odvojenim zakonima urediti ovako različite vidove kažnjavanja. Utvrđena je neophodnost izmene velikog broja postojećih zakonskih normi, kao i potreba usvajanja novih, savremenijih, zakonskih rešenja, koja će doprineti povećanju efikasnosti izrečenih kazni i pozitivno će se odraziti na smanjenje recidivizma. Radna grupa je, tokom svog rada, razmatrala sva moguća rešenja za ostvarivanje postavljenih ciljeva. Pri tome su razmatrani važeći zakoni i podzakonski akti. Takođe su razmatrana zakonska rešenja nekih zemalja, bivših republika SFRJ, kao i zakoni i pozitivna praksa evropskih zemalja, sa dugom tradicijom u primeni alternativnih vidova kažnjavanja.

Ova radna grupa je stanovišta da je usvajanje novog zakona, u skladu sa savremenim tendencijama, koje su, u oblasti primene vanzavodskih sankcija i mera, dobile svoju praktičnu primenu i potvrdu kroz ostvarivanje dobrih rezultata u većini evropskih zemalja.

4. Zašto je donošenje zakona najbolje rešenje problema?

Uprava za izvršenje krivičnih sankcija, sa početkom primene Zakonika o krivičnom postupku, mora da realizuje sudske i tužilačke odluke, koje do sada nisu primenjivane i nisu uređene postojećim Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, prvenstveno se misli na izvršenje odluka izrečenih primenom oportuniteta. Pored toga, uvode se novi instituti, kao što je nadzor nad uslovno otpuštenim licima, pružanje podrške i pomoći licima posle izvršene kazne zatvora, i primena posebnih mera za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima. Nije bilo moguće potpuno nove institute uspešno urediti izmenom postojećeg zakona, posebno kad se uzme u obzir da je postojećim zakonom nedovoljno uređeno izvršenje i do sada primenjivanih oblika alternativnih sankcija i mera.

Model zakona je u osnovi idejno inspirisan zakonodavstvom zemalja sa razvijenim tradicijama u primeni alternativnih oblika kažnjavanja, ali je prilagođen našim uslovima i našem zakonodavstvu.

Predloženim zakonom uređuje se postupak izvršenja vanzavodskih sankcija i mera izrečenih u krivičnom i prekršajnom postupku koje se izvršavaju u zajednici, propisuje se svrha i sadržaj poslova izvršenja, način izvršenja tih poslova i položaj lica uključenog u izvršenje. Precizirano je da poslove izvršenja vanzavodskih sankcija i mera obavlja Služba za alternativne sankcije u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, pri ministarstvu nadležnom za pravosuđe. Poslovi izvršenja se obavljaju preko povereničke kancelarije, koja je osnovana za područje teritorijalne nadležnosti jednog ili više viših sudova. Mesno je nadležan državni službenik – poverenik, iz povereničke kancelarije najbliže mestu prebivališta odnosno boravišta lica uključenog u izvršenje.

Tokom poslova izvršenja poverenička kancelarija saraduje i razmenjuje bitne podatke sa organima državne vlasti, naučnim ustanovama, organima lokalne zajednice, nevladinim organizacijama i drugim institucijama koje su od značaja za obavljanje njihovih poslova.

Poslovi izvršenja su precizirani ovim zakonom i obuhvataju sledeće oblasti rada:

- 1) praćenje izvršenja obaveza prema odluci javnog tužilaštva, kada se u odnosu na osumnjičenog odlaže krivično gonjenje, kao i kada se takve obaveze sprovede u vezi sa zaključenim sporazumom o priznanju krivičnog dela;
- 2) praćenje izvršenja mere kućnog pritvora, sa ili bez primene elektronskog nadzora i mere zabrane prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem;
- 3) organizacija, sprovođenje i praćenje izvršenja kazne rada u javnom interesu i zaštitnog nadzora kod uslovne osude;
- 4) organizacija, sprovođenje i praćenje izvršenja kazne kućnog zatvora sa ili bez primene elektronskog nadzora
- 5) nadzor nad uslovno otpuštenim licem;
- 6) pružanje podrške i pomoći licu posle izvršene kazne zatvora, i
- 7) primena posebnih mera za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima.

5. Na koga i kako će uticati predložena rešenja?

Predložena rešenja u predlogu ovog zakona će imati uticaja na rad sudova u krivičnim i prekršajnim postupcima, na rad javnih tužilaštava, na rad Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, u smislu smanjenja broja osuđenih lica koja izdržavaju zatvorske kazne ili mere pritvora, kao i na sve građane obzirom da je izvršavanje alternativnih sankcija i mera daleko jeftinije od zatvorskih kazni i zahteva manja materijalna izdvajanja iz budžeta. Takođe, pružanje podrške i pomoći licima posle izvršene kazne zatvora, kao i primena posebnih mera za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima, bi trebalo da naše društvo učini bezbednijim.

6. Koje troškove će primena Zakona izazvati građanima i privredi, posebno malim i srednjim preduzećima?

Zakon neće izazvati posebne troškove građanima i privredi, odnosno malim i srednjim preduzećima.

7. Da li pozitivne posledice donošenja Zakona opravdavaju troškove njegove primene?

Iz više razloga može se osnovano očekivati da će pozitivni efekti donošenja Zakona opravdati troškove koje će on eventualno stvoriti. Ne radi se pri tome o troškovima prema građanima i privredi, odnosno malim i srednjim preduzećima već o

eventualnim nepredviđenim troškovima, a koji će se rasporediti u okviru odobrenih budžetskih sredstava.

Primer za to je šira primena sankcije rada u javnom interesu čime bi se ostvarile značajne i nesumnjive koristi kako za počinioce krivičnih dela tako i za državu. U kratkom vremenskom periodu, putem ušteda na ime troškova izdržavanja zatvorskih kazni i koristi od rada u javnom interesu, eventualni izdaci bi bili kompenzovani, i istovremeno bi se stvorili preduslovi za dugoročnu društvenu korist.

Drugi primer ostvarivanja značajne koristi jesu očekivani rezultati smanjenja recidivizma, kad se zakonom uredi način pružanja pomoći licima nakon izdržane zatvorske kazne. Statistički je dokazano da se u 70 % slučajeva osuđeno lice ponovo javlja kao izvršilac krivičnog dela, u prvih šest meseci nakon izlaska sa izdržavanja zatvorske kazne. Na taj način ne samo da će se smanjiti broj lica lišenih slobode, već će se i društvo učiniti bezbednijim.

8. Da li se Zakonom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija?

Predlogom Zakona, s obzirom na materiju koju uređuje, direktno se ne podstiče stvaranje novih privrednih subjekata ili tržišna konkurencija. Međutim, efikasnijom primenom alternativnih sankcija, lokalne samouprave dobijaju aktivniju ulogu u sprovođenju zakona, što će rezultirati i podizanjem svesti kod privrednih i svih drugih subjekata i građana, čime se stvaraju preduslovi za jačanje vladavine prava, za stvaranje boljeg tržišnog ambijenta u kome bi se zakoni poštovali, a poslovni odnosi razvijali po pravilima slobodnog tržišta i tržišne konkurencije.

9. Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o zakonu?

Održana je javna rasprava za stručnu i širu javnost u decembru mesecu 2012. godine, kada je predstavljen predlog Zakona o izvršenja vanzavodskih sankcija i mera, kao i ekspertski izveštaj prof. dr Milana Škulića, profesora pravnog fakulteta u Beogradu o usklađenosti radne verzije zakona sa postojećim zakonima koji uređuju ovu oblast. Na javnu raspravu su pozvani upravnici i zaposleni iz kazneno popravnih ustanova, zainteresovani predstavnici organa i organizacija, pravosudnih organa, međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i udruženja, profesori i drugi zainteresovani organi, ustanove i organizacije. Određeno je postavljanje teksta radne verzije zakona na sajtu Ministarstva pravde i državne uprave i način dostavljanja primedaba, predloga i sugestija. Nacrt zakona je poslat na mišljenje Savetu Evrope, a dobijene preporuke je radna grupa razmotrila, tako da je ovaj Predlog rezultat sprovedene javne rasprave i dobijenih preporuka eksperata Saveta Evrope. Predlog zakona u obrazloženju sadrži razloge opredeljenja za odgovarajuća rešenja, a nakon što je svaki predlog, sugestija i primedba prethodno razmotrena pri čemu je veliki broj njih i uvažen i unet u konačnu verziju predloga zakona.

10. Koje će se mere tokom primene Zakona preduzeti da bi se ostvarilo ono što se donošenjem Zakona namerava?

U cilju sprovođenja Zakona neophodno je preduzeti zakonodavne i organizaciono-institucionalne mere, širenje mreže povereničkih kancelarija, kao i otvaranje novih radnih mesta za izvršavanje alternativnih sankcija i mera.

Biće organizovana obuka za nosioce pravosudnih funkcija u vezi sa izmenama postojećih i novim zakonskim rešenjima. Takođe, biće organizovane obuke za poverenike i druge neposredne izvršioce koji realizuju alternativne sankcije i mere. Ovo će se delimično realizovati u sklopu EU Projekta za unapređenje alternativnih sankcija u Republici Srbiji koji se realizuje od 12.09.2011. godine, a predviđeno trajanje projekta, nakon odobrenog produženja, je do 11.07.2014. godine.

U sklopu ovog projekta je Srbiji donirana oprema za elektronski nadzor koji se primenjuje tokom izvršenja kazne kućnog zatvora ili mere kućnog pritvora.

Sprovela bi se odgovarajuća obuka ovlašćenih organa i obezbedili drugi uslovi za nesmetanu primenu ovog Zakona.

Potrebno je preduzeti odgovarajuće organizacione mere kako bi se na konsultativni način blagovremeno svi propisi koji uređuju ovu oblast uskladili sa ovim zakonom.